

0 10 cm

3 pav. XIX a. vidurio pistoletas. A. Venckūno nuotr.

Fig. 3. A mid 19th century pistol.

ornamentais ir dengti žalia bei polichromine glazūra. Gausiai surinkta XVII–XIX a. stiklinių indų ir jų fragmentų. Didžioji dalis – tai XIX a. buteliukai nuo kvepalų. Iš individualių radinių paminėtinas pentinas, aptiktas XVII a. sluoksnyje. Taip pat medinio pastato vietoje rasti dviejų XIX a. vidurio pistoletų fragmentai. Vienas išlikęs praktiškai visas, apnykusi tik medinė rankena. Jis puoštas varinėmis ornamentuotomis plokštelėmis (3 pav.). Kito išlikusi medinė rankena su šaunamojo vamzdžio fragmentu.

Vilniaus St. 37

In 2013, an evaluation (8 m^2 excavated) and an excavation (246 m^2) were conducted at Vilniaus St. 37, Vilnius. It was determined that the cultural layer was up to 4.8 m thick. The upper layers to a depth of 0.9–1.1 m from the present–day surface were destroyed in the 20th century while laying utility lines and erecting a garage. A 19th century cultural layer horizon, which was 1.9 m thick in the N part and over 4.1 m everywhere else, was recorded from a depth of 1.1 m throughout the excavated area. A fragment of a 0.9–1 m thick, 17th century cultural layer horizon was recorded at a depth of 1.9 m in the area's NW corner. Based on the research data it is possible to state that part of the Vilnius defensive wall and ditch, which in the early 19th century, was filled in, was discovered at the investigation site.

The remains of a wooden structure, dating to no earlier than the late 19th century and with no clear purpose, were discovered (Fig. 1). It was determined that in the early 20th century it had been filled in. Fragments of a late 17th century wooden water line were found in the SW part of the excavated area (Fig. 2).

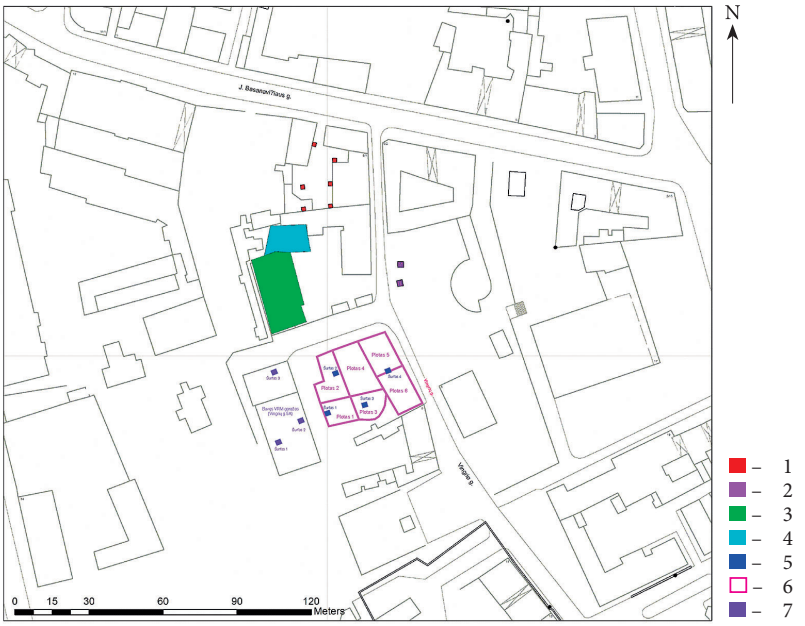
During the investigation, it was determined that the masonry foundation of the N wall of the building at Vilniaus St. 39 had been laid in the first half of the 19th century. No remains of the Vilnius defensive wall were found. Its foundation had probably been dismantled in eretecting the building at Vilniaus St. 39. I time of excavations 1061 finds collected, between them – remains of 19th century pistol (Fig. 3).

Tauras Poška

Vingrių gatvė 3A

2013 m. atlikti žvalgomieji ir detalieji archeologiniai tyrimai Vingrių g. 3A sklype Vilniuje, statomo gyvenamosios paskirties pastato su požemine automobilių stovėjimo aikštele vietoje. Žvalgomųjų tyrimų metu iškasti keturi archeologiniai šurfai – iš viso tyrinėtas 16 m^2 plotas. Detaliųjų tyrimų metu tirtas 841 m^2 plotas. Taip pat atlikti žvalgomieji archeologiniai tyrimai buvusio VRM garažo (Vingrių g. 5A) vietoje – iškasti 3 šurfai (tirta 12 m^2).

Istoriniuose šaltiniuose minima, kad teritorija tarp Trakų gatvės ir Vingrių šaltinių XVI a. II pusėje buvo gana tankiai apstatyta mediniais ar pusiau mūriniais pastatais. XVII a. pabaigoje atsirado daugiau mūrinių pastatų, daugiausia palei dabartinę Pylimo gatvę. XIX a. pradžioje tyrinėto sklypo aplinkoje jau minimi mūriniai pastatai (*VAA,* f. 1019, a. 11, b. 4432). 1737, 1845 m. Vilniaus miesto planuose dabar-

1 pav. Situacijos planas: 1 – 1997 m. žvalgomieji tyrimai; 2 – 2000 m. žvalgomieji tyrimai; 3 – 2007 m. tyrimai; 4 – 2011 m. tyrimai; 5 – 2013 m. Vingrių g. 3A žvalgomųjų tyrimų plotas; 6 – 2013 m. Vingrių g. 3A detaliųjų tyrimų plotai; 7 – 2013 m. Vingrių g. 5A žvalgomųjų tyrimų plotai. R. Butrimaitės brėž.

Fig. 1. Situation plan: 1 – 1997 evaluation; 2 – 2000 evaluation; 3 – 2007 excavation; 4 – 2011 excavation; 5 – 2013 evaluation at Vingrių St. 3A; 6 – 2013 excavation at Vingrių St. 3A; 7 – 2013 evaluation at Vingrių St. 5A.

tinių Vingrių g. 3A, 5A sklypų vietose užstatymas nepažymėtas.

Archeologiniai tyrimai Vingrių g. 3A sklypo aplinkoje vykdyti 1997, 2007 ir 2011 m. (1 pav.). 1997 m. žvalgomųjų tyrimų metu J. Basanavičiaus g. 8 fiksuotas 1–2 m storio kultūrinis sluoksnis. Jų metu išskirtas XIX–XX a. pradžios kultūrinio sluoksnio horizontas (*LIIR*, f. 1, b. 294). 2007 m. tyrimai vykdyti J. Basanavičiaus g. 8 / Vingrių g. 1 sklype. Tyrimų metu fiksuotas iki 1,8 m storio kultūrinis sluoksnis, aptiktos ne mažiau kaip dviejų medinių pastatų liekanos, surinkta XVI–XIX a. datuotų archeologinių radinių. Nors didžioji kultūrinio sluoksnio dalis buvo suardyta, išskirti du kultūrinio sluoksnio horizontai, datuoti XVI–XVIII a. ir XIX–XX a. pradžia (*LIIR*, f. 1, 5356). 2011 m. vykdyti tyrimai Vingrių g. 3 sklype. Jų metu fiksuotas iki 1,9 m storio kultūrinis sluoksnis. Didžiojoje tirto ploto dalyje sluoksnio horizontai suardyti XX a. II pusėje. Tirto ploto P dalyje išskirti du horizontai – viršutinis datuotas XIX–XX a. pradžia, apatinis – XVIII a. (*ATL 2011 metais,* V., 2012, p. 510–511).

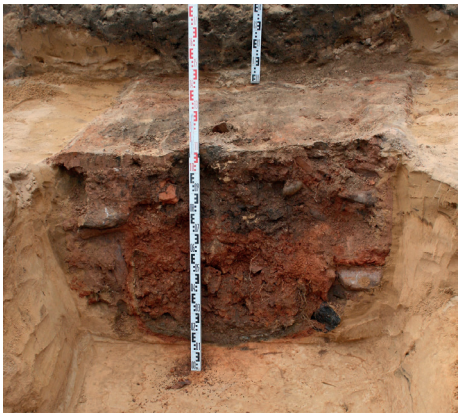
Žvalgomųjų tyrimų metu Vingrių g. 3A sklype fiksuotas iki 3,2 m storio kultūrinis sluoksnis. Nustatyta, kad viršutiniai sluoksniai suardyti iki 1 m Vingrių g. 3A sklypo R pusėje ir 1,8 m – V. Greičiausiai jie susidarę XX a. formuojant dabartinį paviršių. Sklypo V ir cent-

rinėje dalyse 1,5–1,8 m gylyje aptikti nedideli akmenų grindinio fragmentai, kurie datuoti XVIII a. Nuo 1,8 m gylio fiksuotas XVII a. kultūrinio sluoksnio horizontas. Žvalgomųjų tyrimų metu surasta XVI–XIX a. archeologinių radinių.

2013 m. tyrimų metu iškasti 6 plotai (1–6) būsimo pastato vietoje. Prieš pradedant darbus būsimo pastato išorinių sienų vietose sukalti betoniniai poliai. Tyrimų metu išskirti 3 kultūrinio sluoksnio horizontai. Pirmasis horizontas – maišytas sluoksnis, susidaręs XX a. formuojant sklypo paviršių, daugiausia iki 1–1,8 m gylio nukastas mechanizuotai. Antrasis horizontas išskirtas 1,5–1,8 m gylyje. Jis 40–60 cm storio, datuotas XVIII a. Šiame horizonte surasta XVI–XVIII a. buitinės keramikos, koklių ir individualių archeologinių radinių. Trečiasis, apatinis horizontas – tai pilkos žemės sluoksnis su gausiais molio ir degėsių tarpsluoksniais, fiksuotas 2,2–2,4 m gylyje. Sluoksnis tęsėsi iki įžemio (smėlio), kuris tyrinėtoje teritorijoje surastas 3,2–3,5 m gylyje. Įžemyje fiksuoti ūkinės duobės ir buvusio medinio užstatymo pėdsakai (stulpavietės ir kt.). Kultūrinio sluoksnio storis duobių vietose siekia iki 4,5 m gylio. Apatinis sluoksnis datuotas XVI a. pabaiga – XVII a.

Tyrimų metu aptikta XVI a. pabaigos – XVII a. archeologinių struktūrų fragmentų. Sklypo V dalyje (plotai 1–3) surasti du akmenų grindinių lygiai su suformuotų latakų vandens nutekėjimui fragmentais. Rastos grindinių liekanos datuotos XVIII a. Plotuose 1–2 aptiktos dviejų krosnių liekanos. ***Plote 1*** apatiniame horizonte atidengtas 8x6 m dydžio molio su gausiomis statybinėmis griuvenomis ir apdegusių plytų nuolaužomis plotas. Nukasinėjant molio sluoksnį fiksuotas mūro fragmentas. P pusėje išlikusios puspl yčių ir akmenų, tarpusavyje rištų moliu, mūro 3 eilės. Išlikęs 3,2 m ilgio, 30–40 cm pločio mūro fragmentas orientuotas V–R kryptimi. Didžioji dalis puspl yčių su braukomis. Mūre taip pat naudotos čerpių nuolaužos. Nukasinėjant molio sluoksnį surasta XVI a. pabaigos – XVII a. archeologinių radinių. Nustatyta, kad fiksuoti mūro fragmentai yra greičiausiai buvusios gamybinės paskirties krosnies (keramikos degimo? *krosnis 1*) liekanos. Išsamūs konstrukcijos matmenys nenustatyti, išlikusi tik sienos P dalis. Surastos krosnies liekanos datuotos XVII a. pabaiga. ***Plote 2*** įžemio sluoksnyje atidengtas 3,9x1,5–2 m dydžio molio su degėsiais ir apdegusių plytų nuolaužomis plotas, orientuotas V–R kryptimi. Tolesnių darbų metu nustatyta, kad šioje vietoje aptiktas gamybinės paskirties keramikos degimo krosnies fragmentas (*krosnis 2*). Surasta buvusi požeminė dalis, įkasta iki 60–70 cm gylio, mūryta iš plytų ir akmenų, tarpusavyje rištų moliu. Sienelių plotis 40 cm, plytos 24–26x12–14x9–10 cm dydžio, dauguma su braukomis. Mūre taip pat naudotos puspl ytės. Krosnies fragmento paviršiuje surasti keli XVI–XVII a. pradžia datuoti buitinės keramikos fragmentai, vidus užpildytas perdegusio molio sluoksniu su degėsių intarpais, kuriame archeologinių radinių neaptikta. Buvusios keramikos degimo krosnies liekanos datuojamos XVII a. pradžia – viduriu (2, 3 pav.).

Plote 1 nuėmus gruntą krosnies vietoje, giliau fiksuotas 6x4,2 m dydžio *duobės* kontūras. Duobės vietoje kasta juoda žemė, maišyta su smulkiais degėsiais ir molio tarpsluoksniais. Čia surasta XVI–XVII a. datuojamų smulkių buitinės keramikos šukių, keletas geležinių nenustatytos paskirties dirbinių. 4,3 m gylyje nuo buvusio paviršiaus, nejudinto smėlio sluoksnyje atidengtas 4/3,2x3,4/3,8 m dydžio netaisyklingo kvadrato formos medinės *kons-*

2 pav. Krosnis 2 iš R. T. Poškos nuotr.
Fig. 2. Oven 2, as seen from the E.

3 pav. Krosnis 2 iš R. T. Poškos nuotr.
Fig. 3. Oven 2, as seen from the E.

trukcijos fragmentas, orientuotas V–R kryptimi (4 pav.). Surasti 4–3,2 m ilgio, 20–25 cm storio sudegusių rąstų kontūrai, konstrukcijos viduje fiksuotas 20–30 cm storio perdegusio molio su gausiais degėsiais sluoksnis. Vietomis buvo smulkūs apdegusios medienos fragmentai. Čia surasta XVI–XVII a. pradžios keramikos šukių, kurių didžioji dalis neglazūruota. Surinkta daug individualių radinių: dvi sidabrinės monetos – Žygimanto Augusto (1554–1572) 1559 m. pusgrašiai, dviejų stipriai sunykusių sidabrinių monetų, greičiausiai taip pat pusgrašių, fragmentai. Kartu aptiktas sidabrinis kabutis (5 pav.), žalvarinių plokštelių nuolaužų, diržo skirstiklis, spyna, peilis, du balto molio tuščiavidurio rutulio fragmentai. Spėjame, kad šioje vietoje fiksuotos ūkinės paskirties pastato, greičiausiai sietino su metalo apdirbimu, liekanos datuojamos XVI a. pabaiga – XVII a. pradžia. Pastatas buvęs įkastas į žemę iki 1,7 m (žeminė).

Archeologinių tyrimų metu surasti ir suregistruoti 1988 archeologiniai radiniai. Gausiausiai surasta XVI–XVIII a. datuojamos buitinės keramikos. Tai juodosios, raugo, glazūruotos keramikos fragmentai. Taip pat aptikta lipdytinės kaimo keramikos šukių. Kita pagal gausumą radinių grupė – XVI a. pabaigos – XVII a. plokštinių koklių fragmentai. Didžioji koklių dalis puošti augaliniais, maureskos ir treliažo ornamentais. Nedidelė dalis herbiniais – Lenkijos ereliu, Jėzuitų ordino monograma. Kokliai dengti žalios spalvos ir polichromine glazūra.

4 pav. XVI a. pabaigoje – XVII a. sudegusio medinio pastato vieta iš ŠR. A. Venckūno nuotr.
Fig. 4. Site of the late 16th–17th centuries burnt wooden building, as seen from the NE.

0 1 cm

5 pav. Sidabrinis kabutis. A. Venckūno nuotr.

Fig. 5. A silver pendant.

0 3 cm

6 pav. Akmeninis verpstukas. A. Venckūno nuotr.

Fig. 6. A stone spindle whorl.

Aptikta statybinės keramikos – plokščių ir olandiško tipo čerpių, grindų plytelių. Individualūs radiniai, be paminėtųjų, tai geležinės batų pasagėlės, peiliai, du akmeniniai verpstukai (6 pav.), XVII–XVIII a. stiklinių indų fragmentai.

Paskutiniame darbų etape atlikti žvalgomieji tyrimai buvusio VRM autoūkio garažo vietoje (Vingrių g. 5A), esančio į V nuo tirto sklypo (1 pav.). Jų metu fiksuotas daugiau nei 2,2 m storio kultūrinis sluoksnis. Nustatyta, kad tirto ploto PV dalyje (šurfas 1) kultūrinio sluoksnio horizontai iki 1,2–1,3 m gylio suardyti XX a. II pusėje. Giliau prasideda 60 cm storio XVII a. datuojamas kultūrinio sluoksnio horizontas. R dalyje (šurfas 2) kultūrinis sluoksnis iki 2,2 m gylio suardytas XX a. II pusėje. Čia nejudintas sluoksnis nepasiektas. Šurfo 3 vietoje iki 1,8 m gylio fiksuotas nuslinkusio nuo buvusio šlaito smėlio sluoksnis, kuriame surasta XVII–XIX a. archeologinių radinių.

Vingrių St. 3A

Three horizons are distinguishable in the 3.2–3.5 m thick cultural layer recorded during the 2013 excavation on the plot at Vingrių St. 3A (Fig. 1). Upper horizon 1 is from 1.8 m thick on the W side of the excavated area to 1.1 m on its E and consists of the 20th century surface, which has been dug up during field evaluations. 18th century, 40–60 m thick horizon 2 was distinguished at a depth of 1.5–1.8 m. 17th century, 0.8–1.2 m thick horizon 3 was recorded at a depth of 2.2–2.4 m.

Features dating to the late 16th / early 17th–18th centuries were discovered on the plot. Fragments of two 18th century stone pavings were in areas 1–3. The remains of two late 17th century ovens (pottery kilns) were found in the W part of the excavated area (areas 1–2) (Figs. 2, 3). Fragments of a late 16th – early 17th centuries (sunken) outbuilding connected with metal working were recorded in area 1 (Fig. 4).

1988 finds were discovered and catalogued. 16th–18th centuries household pottery was found the most, followed by late 16th–17th centuries, green and polychrome glazed panel stove tiles (*Blattkacheln*), the bulk of which had floral, Moorish, or trellis designs. A small percentage had coats–of–arms: the Polish eagle or the Jesuit seal. Construction ceramics: floor tiles and flat and Dutch roof tiles were also found. The individual finds include silver pendant (Fig. 5), iron heel plates, knives, two stone spindle whorls (Fig. 6), and fragments of 17th–18th centuries glass vessels.

Ignas Sadauskas

J. Basanavičiaus gatvė 15

2013 m. gegužės–rugsėjo mėnesiais KPA atliko žvalgomuosius tyrimus ir žvalgymus sklype J. Basanavičiaus g. 15 Vilniuje, suprojektuotos požeminės automobilių stovėjimo aikštelės vietoje. Tirta vieta patenka į Vilniaus senojo miesto vietos su priemiesčiais (UK 25504) ir Vilniaus miesto istorinės dalies, vadi-